

УДК [347.73:[336.717.1:004.738.5]:341.24](4-6ЄС+477)
DOI <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2025-5-21>

Товкун Л. В.,
*кандидатка економічних наук, доцентка,
доцентка кафедри фінансового права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
<https://orcid.org/0000-0002-4769-9379>*

Підгородецька В. В.,
*студентка факультету міжнародного та європейського права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ: ГАРМОНІЗАЦІЯ З ПРАВОМ ЄС ТА ВПРОВАДЖЕННЯ В ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

LEGAL FEATURES OF ELECTRONIC MONEY: HARMONISATION WITH EU LAW AND IMPLEMENTATION INTO UKRAINIAN LEGISLATION

У статті досліджено правову природу електронних грошей та особливості їх функціонування в сучасній фінансовій системі України. Визначено ключові ознаки електронних грошей як електронно збереженої грошової вартості, що є безумовним грошовим зобов'язанням емітента. Проаналізовано основні етапи формування правового регулювання електронних грошей у Європейському Союзі, що передували розробленню та ухваленню національного законодавства України у сфері платіжних послуг. Розкрито зміст правового статусу електронних грошей відповідно до Закону України «Про платіжні послуги» та нормативно-правових актів Національного банку України, які визначають порядок їх випуску, обігу та погашення. Зазначено важливість розмежування поняття «платіжний інструмент» та «електронні гроші», вказуючи на те, що платіжний інструмент виступає родовим поняттям, яке охоплює різні засоби для ініціювання платіжних операцій, у тому числі електронні платіжні засоби, забезпечуючи користувачу можливість доступу до власних коштів (рахунку) та ініціювання їх переказу. На відміну від цього, електронні гроші становлять самостійний об'єкт платіжних правовідносин і є попередньо внесеною емітентом грошовою вартістю, відображеною в електронному вигляді, яка втілює фінансову вимогу користувача до емітента та виконує функцію засобу платежу. Визначені особливості обігу електронних грошей в період введення воєнного стану на території України і зазначені тимчасові регуляторні обмеження, запроваджені НБУ з метою захисту фінансової стабільності країни. Наголошено, що Україна послідовно наближає регуляторні правила платіжного ринку та правовий режим обігу електронних грошей до європейських підходів (не лише розширює можливості застосування електронних грошей, а й визначає нові правові засади їх обігу, навіть якщо окремі операції тимчасово призупинені з міркувань безпеки). Це необхідно для того, щоб український платіжний ринок і Національний банк України були готові до відновлення його повноцінного функціонування одразу після послаблення тимчасових обмежень, пов'язаних з введенням воєнного стану.

Ключові слова: *фінансове право, фінансові технології, платіжні інструменти, одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, електронні платіжні засоби.*

The article examines the legal nature of electronic money and the peculiarities of its functioning in the modern financial system of Ukraine. The key features of electronic money as electronically stored monetary value, which is an unconditional monetary obligation of the issuer, are identified. The main stages of the formation of legal regulation of electronic money in the European Union, which preceded the development and adoption of national legislation of Ukraine in the field of payment services, are analysed. The content of the legal status of electronic money in accordance with the Law of Ukraine 'On Payment Services' and regulatory acts of the National Bank of Ukraine, which determine the procedure for its issue, circulation and redemption, is revealed. The importance of distinguishing between the concepts of 'payment instrument' and 'electronic money' is noted, pointing out that a payment instrument is a generic concept that covers various means of initiating payment transactions, including electronic payment instruments, providing the user with access to their own funds (account) and the ability to initiate their transfer. In contrast, electronic money is an independent object of payment legal relations and is a monetary value pre-paid by the issuer, reflected in electronic form, which embodies the user's financial claim against the issuer and functions as a means of payment. The specific features of electronic money circulation during the period of martial law in Ukraine and the temporary regulatory restrictions introduced by the NBU to protect the country's financial stability are outlined. It is emphasised that Ukraine is consistently bringing the regulatory rules of the payment market and the legal regime for the circulation of electronic money closer

to European approaches (not only expanding the possibilities for the use of electronic money, but also defining new legal principles for its circulation, even if certain operations are temporarily suspended for security reasons). This is necessary to ensure that the Ukrainian payment market and the National Bank of Ukraine are ready to resume full operation immediately after the temporary restrictions associated with the introduction of martial law are eased.

Key words: *financial law, financial technologies, payment instruments, units of value stored in electronic form, electronic payment methods.*

Вступ. У сучасному світі електронні гроші посідають ключове місце у функціонуванні фінансових систем, забезпечуючи швидкість, зручність та безпеку здійснення платежів. Їхня роль особливо зросла в умовах глобальної цифровізації економіки та переходу більшості фінансових операцій у віртуальний простір. Активний розвиток фінтех-індустрії, поширення мобільного банкінгу, електронної комерції та інноваційних платіжних сервісів сприяли формуванню нової моделі поведінки споживачів, для яких безготівкові платежі стали звичним явищем. Електронні гроші дозволяють оптимізувати розрахунки між суб'єктами господарювання, розширюють доступ населення до фінансових послуг та стимулюють конкуренцію на ринку платіжних технологій.

Актуальність. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю аналізу особливостей обігу електронних грошей в сучасних умовах, коли стабільність фінансової системи є критично важливою для економічної безпеки держави. З одного боку, електронні гроші сприяють підтримці економічної активності та забезпечують оперативний рух коштів навіть за обмеженого доступу до традиційних банківських інструментів. З іншого – воєнні ризики, кібератаки, перебої у зв'язку та загрози фінансовій стабільності створюють нові виклики для регуляторів і користувачів.

Метою статті є дослідження правової природи електронних грошей, розкриття змісту їх ключових ознак, визначення особливостей функціонування та викликів в умовах воєнного стану в Україні.

Аналіз досліджень. Питання електронних грошей є предметом активних досліджень у міжнародному та вітчизняному науковому середовищі. Так, Benjamin Geva у статті «*Reimagining E-Money: Its Conceptual Unity with Other Retail Payment Systems*» досліджує юридичну природу е-грошей; порівнює е-гроші з банківськими переказами/картковими схемами; робить висновки для монетарного права й регулюван-

ня [1]. Carli, F. і Uras, B. R. у статті «E-money, risk-sharing, and welfare» розглядають електронні гроші як приватно наданий електронний платіжний інструмент, що використовується на рівні з фіатною валютою для здійснення транзакцій, але передбачає сплату комісійних платежів технологічному провайдеру. Вони зазначають, що на відміну від готівки, електронні гроші усувають просторові бар'єри, дозволяючи користувачам здійснювати миттєві перекази (remittances) та реалізовувати ризик-шерінг між членами соціальних чи сімейних мереж, що, за висновками авторів, позитивно впливає на загальний добробут домогосподарств [2].

Українські науковці також активно досліджують проблематику електронних грошей. Зокрема, С. О. Грицай у статті «Електронні гроші: поняття та нові аспекти правового регулювання в Україні» уточнює дефініцію електронних грошей і простежує імплементацію підходів Другої Директиви ЄС про платіжні послуги у Законі «Про платіжні послуги» [3]. В. М. Чернега у статті «Класифікація норм права, що впорядковують відносини, об'єктом яких є електронні та цифрові гроші» пропонує систематизацію норм, що регулюють електронні та цифрові гроші, і окреслює їх місце у фінансово-правовій системі [4]. Але, попри наявні напрацювання, обрана тема потребує подальшого дослідження та має ключове значення для гармонізації українського права з правом ЄС у сфері платіжних послуг і електронних грошей.

Виклад основних положень. Правові ориєнтири у сфері платіжних послуг і електронних грошей для України сформувала еволюція актів Європейського Союзу: від ранніх рекомендацій і аналітичних висновків до сучасної документальної регламентації обігу електронних грошей. З огляду на це доцільно окреслити поетапну еволюцію регулювання електронних грошей у ЄС:

1. Концептуально-підготовчий (1997–2000): Рекомендація 97/489/ЄС, що упорядковує

відносини між емітентом електронного платіжного інструменту і його держателем (встановлено вимоги до інформування держателя/користувача, окреслено межі відповідальності емітента та держателя та інше). Концептуальну основу регулювання електронних грошей та пов'язаних платіжних послуг заклав звіт Європейського центрального банку «Electronic Money» (1998), у якому було окреслено ризики та принципи нагляду за новими формами електронно збереженої грошової вартості [5].

2. Заснування правового інституту електронних грошей (2000–2007): Директива 2000/46/ЄС (Перша директива про електронні гроші (EMD1)) вперше легалізувала категорію «електронні гроші» та ввела окремий тип суб'єктів – установи електронних грошей під пруденційний нагляд. Було сформовано початкові вимоги до капіталу й діяльності емітентів [6].

3. Інтеграція в платіжну екосистему (2007–2014): Директива 2007/64/ЄС (Перша директива про платіжні послуги, PSD1) встановила єдині правила виконання платежів, у межах яких функціонують електронні гроші [7].

4. Модернізація та гармонізація (2009–2018): Директива 2009/110/ЄС (Друга директива про електронні гроші, EMD2) оновила дефініцію електронних грошей як електронно збереженої грошової вартості та закріпила ключові особливості їх обігу: безумовний викуп за номіналом, відокремлене зберігання отриманих коштів, заборону депозитної природи та нарахування відсотків, а також винятки для обмежених мереж. Правила безпеки та конкуренції на роздрібному платіжному ринку деталізувала Директива (ЄС) 2015/2366 (Друга директива про платіжні послуги, PSD2): вона впровадила сильну автентифікацію клієнта, а також доступ нових постачальників до рахунків – служби надання інформації про рахунки (AIS) і служби ініціювання платежів (PIS) – що інтегрує електронні гроші у спільну екосистему [8].

5. Переформатування правил і єдиний нагляд (з 2024 року по теперішній час): платіжний пакет ЄС складається з PSR (Регламент про платіжні послуги – норми прямої дії) та PSD3 (Нова Директива про платіжні послуги). Станом на 01.10.2025 року пакет документів перебуває на фінальному етапі ухвалення. Після офіційної публікації PSR діятиме безпосеред-

ньо, а PSD3 – після того, як держави-члени ЄС включать її норми у своє національне законодавство. Разом ці акти не замінюють EMD2, але оновлюють і узгоджують правове регулювання платіжних послуг, що також впливає на електронні гроші: посилюють механізми протидії шахрайству, уніфікують ліцензування й нагляд та ін. Режим електронних грошей приводиться у відповідність до цих стандартів, зберігаючи базове визначення закріплене в EMD2.

Сформована в праві ЄС модель електронних грошей стала безпосереднім орієнтиром для України, яка імплементувала її засади у Законі України «Про платіжні послуги» від 30 червня 2021 року та нормативно-правових актах НБУ. Закон закріпив правовий статус електронних грошей, створив зрозумілу інфраструктуру їх обігу, підвищив захист користувачів і надав НБУ інструменти для нагляду та розвитку конкуренції на ринку платіжних послуг України.

Для подальшого аналізу електронних грошей, ключовим є їх визначення, яке закріплено в Законі України «Про платіжні послуги». За цим Законом «електронні гроші» – це одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей для виконання платіжних операцій (у тому числі з використанням наперед оплачених платіжних карток багатоцільового використання), які приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж їх емітент, та є грошовим зобов'язанням такого емітента електронних грошей» [9].

З огляду на викладене, розкриємо зміст ключових ознак електронних грошей:

1) електронні гроші – одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді: мається на увазі, що це грошова вартість, зафіксована у вигляді електронного запису в системі емітента (наприклад, на його сервері). Такий запис відображає суму вимоги користувача до емітента в національній валюті та відображається в мобільному застосунку, інтернет-кабінеті або на prepaïd-картці (препейд-картці) (від англ. “prepaid” – передплачена). Потрібно враховувати, що препейд-картка це платіжна картка з попередньо внесеним балансом: кошти на неї зараховуються наперед, а розрахунки здійснюються лише в межах цього балансу. Вона відрізняється від інших видів платіжних карток: від дебетової – тому, що на ній кошти

не зберігаються на банківському рахунку клієнта, а обліковуються як окремий передплатний баланс (у формі електронних грошей); від кредитної – тому, що на ній відсутній кредитний ліміт і заборгованість. З препейд-карток витрачаються виключно попередньо внесені на них власні кошти. Зазвичай препейд-картка поповнюється багаторазово, може бути іменною або неіменною, а її використання підпорядковується встановленим емітентом лімітам та правилам приймання;

2) випуск електронних грошей і їх використання: це обмін звичайних коштів (готівкових або безготівкових гривень) на еквівалентну електронну вартість, що зараховується на електронний гаманець користувача в системі емітента. Емітентом є банк або небанківська фінансова установа, уповноважена на таку діяльність. Електронні гроші мають багатоцільове використання та приймаються широким колом третіх осіб. Ними можна розраховуватися за різні товари й послуги та здійснювати перекази. Згідно з Положенням про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними (постанова Правління НБУ від 29.09.2022 № 210), електронні гроші визначаються як чітко регламентований платіжний засіб, сфера використання якого охоплює розрахунки за товари, роботи та послуги як для власних потреб споживачів, так і в межах господарської діяльності користувачів. Операції з електронними грошима здійснюються виключно в межах залишку на електронному гаманці. Крім того, вони можуть використовуватися для виконання публічних зобов'язань – сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, а також для здійснення благодійних внесків. Важливою складовою правового режиму електронних грошей є механізм їх погашення, тобто обміну на звичайні (фіатні) кошти. Емітент зобов'язаний забезпечити таке погашення на вимогу користувача, зокрема у випадках сплати податків або примусового стягнення боргів. У цих випадках перерахування коштів здійснюється безпосередньо на рахунки Державної казначейської служби України або органів державної виконавчої служби. Також нормативно передбачено можливість здійснення внутрішніх переказів між ідентифікованими користувачами та повернення коштів у разі повернення придбаних товарів [10];

3) правова природа електронних грошей пов'язана з тим, що вони є безумовним грошовим зобов'язанням емітента перед користувачем: потрібно зазначити, що одна електронна гривня дорівнює одній гривні при її погашенні. Тому електронні гроші не є вкладом і на них не нараховуються відсотки; емітент зобов'язаний окремо обліковувати та зберігати кошти, що покривають ці зобов'язання для їх своєчасного погашення; у разі проблем у діяльності емітента користувач зберігає право вимагати повернення номінальної суми електронних грошей [11, с. 228].

Таким чином, детальне тлумачення поняття електронних грошей дає змогу чітко визначити їх правову природу як електронно збереженої грошової вартості та відмежувати її від інструментів, за допомогою яких ця вартість вводиться в обіг. Це має принципове значення для окреслення кола суб'єктів, змісту зобов'язань емітента та режиму відповідальності учасників обігу.

Разом із тим у наукових працях і публіцистичних матеріалах і далі спостерігається підміна понять: електронні гроші помилково відносять до електронних платіжних засобів. Уникнути цієї термінологічної помилки дає змогу чітке доктринальне розмежування. Зазначимо, що у науковій доктрині поняття «платіжний інструмент» та «електронні гроші» відмежовують за їхньою функціональною та правовою природою. Платіжний інструмент виступає родовим поняттям, яке охоплює різні засоби для ініціювання платіжних операцій, у тому числі електронні платіжні засоби (ЕПЗ), що мають форму технічного пристрою або програмного рішення. Вони забезпечують користувачу можливість доступу до власних коштів (рахунку) та ініціювання їх переказу.

На відміну від цього, електронні гроші становлять самостійний об'єкт платіжних правовідносин. Вони є попередньо внесеною емітентом грошовою вартістю, відображеною в електронному вигляді, яка втілює фінансову вимогу користувача до емітента та виконує функцію засобу платежу. Тобто, якщо електронний платіжний засіб є інструментом, за допомогою якого здійснюється операція, то електронні гроші – це предмет самої операції, тобто вартість, що підлягає переказу.

Електронні гроші існують виключно у безготівковій формі та обліковуються на електронних гаманцях» [12, с. 144]. Таке розмежування є базовою передумовою належного застосування норм права.

Також електронні гроші є відмінними від наступного ряду понять: гроші (фіатні гроші), цифрові гроші Національного банку України (е-гривня НБУ) або CBDC) та віртуальні активи (криптовалюта). Така відмінність визначена і на рівні Європейського Союзу. Зокрема, у Директиві Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018/843 (щодо запобігання відмиванню коштів) у пункті 10 Преамбули прямо наголошується на обов'язку уникнення плутанини між поняттями віртуальних валют, електронних грошей та грошей у широкому розумінні, що остаточно закріплює доктринальне розмежування цих категорій у європейському правовому полі [13]. Вона простежується і в українському законодавстві. Незважаючи на асоціативне поєднання, у науковій термінології важливо розрізняти електронні гроші (вимога користувача до їх емітента з погашенням 1:1), цифрові гроші НБУ (потенційну електронну форму гривні як вимогу до НБУ) які існують виключно в електронному вигляді, відмежовуючись від простих електронних записів фіатних коштів на банківських рахунках (вимогу клієнта до банку). Також щодо відмінностей електронних грошей від цифрових грошей НБУ, слід звернути увагу, що відповідно до ст. 62 Закону України «Про платіжні послуги» норми, які регулюють випуск електронних грошей та здійснення операцій з ними, не застосовуються до емісії та обігу цифрових грошей. Це дає підстави зробити висновок, що електронні та цифрові гроші мають різну правову природу та відрізняються за своїм змістом і механізмом функціонування.

Не слід ототожнювати електронні гроші з віртуальними активами (криптовалютою). Електронні гроші є офіційно визнаним платіжним засобом, випущеним уповноваженими фінансовими установами, їх вартість безпосередньо пов'язана з фіатною валютою. Натомість криптовалюта, яка відповідно до положень потенційного Закону України «Про віртуальні активи» не визнається засобом платежу на території України та не може

виступати предметом обміну на товари чи послуги [14]. Її ціна визначається виключно ринковими механізмами – попитом і пропозицією, що зумовлює її високу волатильність. Електронні гроші та криптовалюта, попри цифрову форму існування, є суттєво різними фінансовими інструментами. Електронні гроші мають широкий перелік емітентів та повністю забезпечуються фіатною валютою, що гарантує їх стабільність та можливість обміну на традиційні гроші у будь-який момент. Їх обіг контролюється державним регулюванням, а використання спрямоване на здійснення платіжних операцій у правовому полі. Натомість криптовалюта є непідкріпленим фізичними чи фіатними активами віртуальним активом, емісія та облік якого здійснюються децентралізованою блокчейн-системою без участі держави чи банків; її вартість визначається ринковим попитом і пропозицією, що зумовлює підвищену волатильність. Виняток із загальної характеристики криптовалют становлять стейблкоїни – різновид цифрових токенів, що поєднують ознаки віртуальних активів і традиційних грошей. На відміну від більшості криптовалют, які не мають забезпечення та повністю залежать від ринкових коливань, стейблкоїни прив'язані до вартості певного активу (наприклад, долара США або іншої фіатної валюти) чи алгоритмічно підтримують стабільність курсу, що знижує їх волатильність. Саме ця особливість робить стейблкоїни ближчими за економічною природою до електронних грошей, хоча вони все ж залишаються частиною ринку криптоактивів і функціонують на базі децентралізованих технологій [15, с. 99]. Саме тому, криптовалюта є цифровим представленням вартості, яке може використовуватися як альтернатива грошам, проте не є законним платіжним засобом та не володіє властивостями, притаманними електронним грошам, зокрема гарантією погашення та державним наглядом.

Отже, криптовалюта є самостійним фінансовим явищем, яке відрізняється від електронних грошей як за економічною сутністю, так і за правовим регулюванням. Ці відмінності визначають різний рівень функціональної надійності, правових гарантій та сфери практичного застосування відповідних інструментів у фінансовому обороті. Якщо електронні гроші

органічно інтегровані у традиційну платіжну інфраструктуру та забезпечують належний рівень споживчого захисту, то криптовалюта через підвищений ступінь фінансової невизначеності та відсутність державного контролю поки що не може бути повноцінним еквівалентом законних платіжних засобів. Саме тому обіг криптовалют потребує окремого регуляторного підходу, спрямованого на мінімізацію ризиків для користувачів та фінансової стабільності, тоді як електронні гроші продовжують відігравати ключову роль у розвитку сучасних цифрових платежів і забезпеченні ефективності розрахунків у формальній економіці.

Враховуючи зазначені концептуальні відмінності між електронними грошима та іншими видами фінансових активів, подальший аналіз доцільно зосередити на особливостях обігу електронних грошей в період введення правового режиму воєнного стану на всій території України. Ця необхідність зумовлена тим, що строк його дії неодноразово продовжувався, що істотно трансформувало умови функціонування фінансового сектору загалом і платіжного ринку зокрема. У відповідь на нові виклики держава була вимушена оперативним чином коригувати регуляторні інструменти з метою забезпечення стабільності та безперервності платіжних операцій. Саме тому Національний банк України вжив термінових заходів, спрямованих на захист фінансової системи та платіжної інфраструктури. Зокрема, Постановою Правління НБУ від 24 лютого 2022 року № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» було встановлено низку тимчасових обмежень у сфері фінансових операцій. Зокрема, п. 16 цієї Постанови передбачено, що банкам-емітентам електронних грошей необхідно призупинити здійснення випуску електронних грошей, поповнення електронних гаманців електронними грошима та розповсюдження електронних грошей [16]. Таке рішення було ухвалено з метою забезпечення стабільності банківської системи, запобігання відтоку капіталу та мінімізації ризиків у сфері безготівкових розрахунків під час дії воєнного стану.

Водночас, гармонізація національного законодавства у сфері платіжних послуг та електронних грошей з правом Європейського Союзу не зупиняється під час війни. Держава послідов-

но наближає регуляторні правила платіжного ринку та правовий режим обігу електронних грошей до європейських підходів, навіть якщо окремі операції тимчасово призупинені з міркувань безпеки. Тому, 01.04.2025 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо платіжних послуг» від 12.01.2023 № 2888-IX (далі – Закон № 2888). Відповідно до цього закону відбулися значні зміни у регулюванні електронних грошей та підвищення їхніх можливостей, зокрема визначено: можливість сплати податків електронними грошима; постановка на облік у Державній податковій службі електронних гаманців; врегулювання статусу електронних грошей для платників єдиного податку та, найголовніше, уточнено, що електронні гроші та цифрові гроші також є грошовими коштами. Отже, закон № 2888-IX не лише розширив можливості застосування електронних грошей, а й задав нові правові засади їх обігу. Це було необхідно для того, щоб український платіжний ринок і Національний банк України були готові до відновлення його повноцінного функціонування одразу після послаблення тимчасових обмежень, пов'язаних з введенням воєнного стану.

Висновки. Таким чином, системний аналіз правової природи та функціонального призначення електронних грошей дозволяє стверджувати, що це є самостійний об'єкт фінансово-правового регулювання, який поєднує технологічні інновації з гарантіями, притаманними фіатним грошам. Електронні гроші забезпечують доступність і безперервність платіжних операцій, зміцнюють конкуренцію на фінансовому ринку та сприяють формуванню високого рівня платіжної культури населення. Імплементация європейських стандартів регулювання дала змогу Україні створити правову модель, що відповідає сучасним вимогам фінансової безпеки та інтегрує електронні гроші в єдину платіжну екосистему. Умови воєнного стану стали випробуванням для всієї платіжної інфраструктури. Запроваджені Національним банком тимчасові обмеження підтвердили важливість здатності держави оперативним чином реагувати на кризові явища, захищаючи фінансову стабільність і запобігаючи системним ризикам. Одночасно законо-

давчі новації, зокрема визнання електронних грошей грошовими коштами для виконання податкових зобов'язань, продемонстрували прагнення держави не лише убезпечити наявні механізми, а й розвивати їх, посилюючи довіру користувачів. Тому подальше вдосконалення регулювання електронних грошей в Україні має відбуватися шляхом розширення

можливостей їх використання, впровадження ризик-орієнтованих стандартів кіберзахисту та гармонізації із майбутнім нормативним пакетом ЄС (PSD3/PSR). Саме такий підхід забезпечить сталі перспективи розвитку цифрової економіки та сприятиме збереженню фінансової стійкості держави навіть в умовах екстраординарних викликів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Geva, B.; Kianieff, M. Reimagining E-Money: Its Conceptual Unity with Other Retail Payment Systems. *Current Developments in Monetary and Financial Law*. Vol. III. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2005. P. 669–705. URL: https://www.elibrary.imf.org/display/book/9781589063341/ch031.xml?utm_source=chatgpt.com
2. Carli, F.; Uras, B. R. *E-money, risk-sharing, and welfare*. *European Economic Review*. 2024. Vol. 169. Art. 104832. DOI: 10.1016/j.eurocorev.2024.104832. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0014292124001612>
3. Грицай С. О. Електронні гроші: поняття та нові аспекти використання. *Форум права*. 2023. Вип. 74, № 1. С. 141–150. DOI: 10.5281/zenodo.7699522. URL: https://forumprava.pp.ua/files/141-150-2023-1-FP-Hrytsai_15.pdf
4. Чернега, В. М. Класифікація норм права, що впорядковують відносини, об'єктом яких є електронні та цифрові гроші. *Правова держава*. 2024. № 55. С. 148–154. URL: <https://pd.onu.edu.ua/article/view/311967>
5. Commission Recommendation 97/489/EC of 30 July 1997 concerning transactions by electronic payment instruments and in particular the relationship between issuer and holder. *Official Journal of the European Communities*. 1997. L 208. C. 52–58. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/1997/489/oj/eng>
6. Directive 2000/46/EC of 18 September 2000 on the taking up, pursuit of and prudential supervision of the business of electronic money institutions. *Official Journal of the European Communities*. 2000. L 275. C. 39–43. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32000L0046>
7. Directive 2007/64/EC of 13 November 2007 on payment services in the internal market (PSD1). *Official Journal of the European Union*. 2007. L 319. C. 1–36. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32007L0064>
8. Directive 2009/110/EC of 16 September 2009 on the taking up, pursuit and prudential supervision of the business of electronic money institutions, amending Directives 2005/60/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 2000/46/EC (EMD2). *Official Journal of the European Union*. 2009. L 267. C. 7–17. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2009/110/o>
9. Про платіжні послуги : Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX. Дата оновлення: 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
10. Про затвердження Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними. Пост. Національного банку України від 29.09.2022 № 210. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0210500-22#Text>
11. Чапля П. В. Електронні гроші в розрахунках підприємства: державний нагляд та контроль. *Modern Economics*. 2025. № 52(2025). С. 227–232. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/electronic-money-in-enterprise-settlements/>
12. Грицай С. О. Електронні гроші: поняття та нові аспекти використання. *Форум права*. 2023. Вип. 74, № 1. С. 141–150. DOI: 10.5281/zenodo.7699522. URL: https://forumprava.pp.ua/files/141-150-2023-1-FP-Hrytsai_15.pdf
13. Directive (EU) 2018/843 of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU. *Official Journal of the European Union*. 2018. L 156. C. 43–74. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/843/oj>
14. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
15. Петросян В. Р. Порівняльний аналіз криптовалют та електронних грошей: юридичні аспекти. *Наукові розвідки з актуальних проблем приватного та публічного права*. 2024. С. 96–104. URL: https://fpmv.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/2024/KPRP/Zbirnyk_tez_Mizhnarodnoi_konferentsii_24_kvitnia_2024.pdf?v=2
16. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану. Пост. Національного банку України від 24.02.2022 № 18. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 24.11.2025

Дата публікації: 19.12.2025